

Тульчинська С.О.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Іванова Д.О.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проаналізовано стан функціонування державного регулювання інноваційного розвитку підприємств в Україні, виявлено основні недоліки і причини впливу держави на цей процес. Визначено шляхи суттєвого посилення державного впливу на зростання інноваційного потенціалу підприємств.

Ключові слова: державне регулювання інноваційного розвитку, інноваційний розвиток підприємств, інноваційна інфраструктура, інноваційна діяльність підприємств.

Вступ. Багаторічна практика інноваційного розвитку підприємств в умовах ринкової економіки як у розвинутих країнах, так і в Україні, безсумнівно довела, що без державного регулювання, організаційно-правової і фінансової допомоги з боку держави така діяльність буде неефективною і не відповідатиме вимогам прискорення сучасного етапу науково-технічного прогресу. Досвід розвинутих країн свідчить, що ефективність державної інноваційної політики в цілому визначає конкурентоспроможність національної економіки. До 90% приросту валового продукту забезпечується за рахунок упровадження нових технологій. При цьому роль держави в інноваційній діяльності є значно вагомішою ніж при регулюванні звичайної економічної діяльності. Теоретичні проблеми регулювання інноваційної діяльності у вітчизняній науці висвітлювали такі видатні фахівці, як В. Александрова, Л. Антонюк, Ю. Бажал, А. Гальчинський, В. Геєць, В. Гусєв, С. Єрохін, С. Ілляшенко, М. Крупка, О. Лапко, А. Махмудов, М. Мельникова, Н. Мова, В. Момот, В. Найдьонов, Л. Нейкова, А. Поручник, Д. Стеченко, В. Хаустов, Д. Черваньов, Н. Чухрай та ін.

Постановка задачі. Завданням статті є аналіз державного регулювання інноваційного розвитку підприємств і шляхи їх розв'язання.

Результати дослідження. Згідно з рейтингом Всесвітнього економічного форуму, Україна серед 134 країн посіла у 2009 р. у сфері розвитку початкової освіти 37 місце, у сфері розвитку вищої освіти – 45, у сфері формування чинників інноваційного розвитку – 52, за оснащеністю сучасними технологіями – 65, у сфері захисту інтелектуальної власності – 114 місце [1]. Усе це свідчить про непослідовність у реалізації та низьку ефективність державної науково-технічної та інноваційної політики, неефективне використання власного інноваційного потенціалу, негативні

тенденції щодо подальшого відставання економіки України в технологічному розвитку від розвинутих країн світу. Зменшується кількість інноваційно-активних підприємств не розвиваються високотехнологічні галузі промисловості, що призводить до зниження рівня конкурентоспроможності національного господарства на всіх його рівнях. У цілому це перетворює національне господарство в економіку, яка експортує сировинні ресурси з незначною часткою доданої вартості, що серйозно загрожує економічній і національній безпеці України.

Як відомо, світовою практикою напрацьовано три види стратегій інноваційного розвитку:

- 1) стратегія перенесення, тобто використання зарубіжного інноваційного потенціалу і перенесення його досягнень на власну економіку;
- 2) стратегія запозичення або освоєння виробництва високотехнологічної продукції, яку вже виробляли в інших країнах, в умовах використання власної дешевої робочої сили і наявного інноваційного потенціалу;
- 3) стратегія нарощування, яка передбачає використання власного інноваційного потенціалу, а також залучення іноземних учених і конструкторів [2].

В Україні застосовується стратегія нарощування, це пояснюється тим, що для стратегії перенесення необхідні кошти, яких недостатньо, а для стратегії запозичення потрібна дешева робоча сила, якої нема.

Суттєвим недоліком слід визнати переважну орієнтацію пріоритетних напрямів, визначених Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної Діяльності в Україні» [3], на третій і четвертий технологічні уклади, які не відповідають дійсно пріоритетним напрямам науково-технічної діяльності, що впливають із сучасного стану науково-технічного прогресу. Це не дає можливості переозброювати підприємства на сучасній технологічній базі.

Закони про Державний бюджет України на відповідний рік протягом останніх років зупиняють дію норм законів України щодо фінансового забезпечення наукової, науково-технічної та освітньої сфер і, що дуже важливо, щодо створення пільгових умов для розвитку інноваційної діяльності підприємств. Не виконуються положення Указу Президента України «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави» [4] в частині спрямування не менше 10% коштів, отриманих від приватизації державного майна, на фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, які мають стратегічне значення.

Враховуючи світовий досвід, зростання впливу держави на інноваційний розвиток підприємств має відбуватися у таких основних формах:

- 1) визначення пріоритетів інноваційної діяльності на рівні господарюючих суб'єктів;
- 2) фінансування інноваційної діяльності підприємств;
- 3) податкове регулювання і стимулювання інноваційної діяльності;

- 4) антимонопольне регулювання і забезпечення конкурентоспроможності у сфері інноваційної діяльності;
- 5) інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційної діяльності;
- 6) заохочення інноваційної діяльності, створення умов для стимулювання впровадження інновацій у реальний сектор національної економіки і соціальну сферу [5].

При визначенні пріоритетів інноваційного розвитку доцільно виходити насамперед із технологічних потреб національної економіки, які включають:

- насичення споживчого ринку конкурентоспроможними товарами і послугами; розвиток соціокультурної сфери, охорони здоров'я, медицини та навколишнього середовища країни;
- засвоєння нанотехнологій і високотехнологічної продукції, які випереджають розвиток машинобудування;
- ресурсозабезпечення і ресурсозберігання, засвоєння нових поколінь матеріалів, енергозберігаючих та екологічно чистих технологій;
- розвиток сучасної інфраструктури, нових поколінь засобів транспорту і зв'язку;
- зміцнення обороноспроможності країни [6].

У межах формування і інноваційного розвитку національної економіки доцільно створювати спеціалізовані форми організації і забезпечення ефективної інноваційної діяльності, ефективного функціонування яких підтверджено досвідом провідних країн світу, у вигляді інноваційних корпорацій, інноваційних технологічних центрів, центрів трансферу технологій, інноваційних консорціумів, інноваційних промислових комплексів, технологічних кластерів, інноваційних територіальних структур, бізнес-інкубаторів, інжинірингових центрів.

В результаті проведеного аналізу державного регулювання інноваційного розвитку підприємств виявлено, що інноваційна інфраструктура в країні є функціонально неповною, недостатньо розвинутою. Вона не охоплює системно і комплексно всі ланки та етапи інноваційного процесу, особливо на рівні підприємств. В інноваційному середовищі практично відсутні венчурні фонди та центри трансферу технологій. Майже не підтримується діяльність винахідників, раціоналізаторів, науковців, які мають завершені науково-технічні розробки. Недостатньо використовуються наукові можливості вищих навчальних закладів (як державних, так і недержавних), інститутів академій наук, інформаційні ресурси національної системи науково-технічної та економічної інформації, яка перебуває у стані занепаду.

З метою забезпечення більш високої кваліфікації майбутніх фахівців, які придуть працювати на підприємства, слід упровадити нові освітні програми, підвищити їхню якість і конкурентоспроможність на основі нових інформаційних технологій, оновити структуру і зміст вищої освіти в напрямку вивчення питань інноваційної діяльності, а саме: державного регулювання інноваційної діяльності, стратегічного менеджменту, інноваційного маркетингу, технологічного аудиту, фінансування інновацій, комерційної

діяльності стосовно товарів-інновацій.

Для більш тісного поєднання науки, освіти і виробництва слід забезпечити розвиток інноваційної інфраструктури в системі науки і освіти шляхом створення нових інноваційних структур для формування єдиного наукового і навчально-методичного механізму підготовки кадрів для інноваційної сфери.

Висновки. Проведений аналіз державного регулювання інноваційної діяльності в країні, а також формування інноваційного розвитку економіки свідчить про наявність значного числа проблем, які заважають ефективному розвитку інноваційного потенціалу, насамперед суб'єктів підприємницької діяльності. Тільки системний підхід до значного покращання механізму державного регулювання інноваційної діяльності підприємств дозволить ввійти нашій країні до числа розвинутих країн світу. Слід розробити і реалізувати державну комплексну програму розвитку інноваційної діяльності на підприємствах, в якій передбачити заходи щодо вирішення всіх проблем державного регулювання їхньої інноваційної діяльності. Зрозуміло, що наведені пропозиції щодо покращення інноваційної діяльності на рівні підприємств не вичерпують вирішення усього комплексу питань, які є актуальними для господарюючих суб'єктів. Цей процес є нескінченим і тому слід продовжувати роботу щодо пошуку нових шляхів посилення державного впливу на інноваційний розвиток підприємств.

Перелік посилань

1. World economic forum. [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://www.weforum.org/en/index.htm> –
2. Закон України. Про відновлення інвестиційну діяльність / ВВРУ (зі змінами) від 04.07.2002 р.
3. Закон України. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні / ВВРУ від 04.11.2005 р.
4. Указ Президента України «Про фінансову підтримку інноваційної діяльності підприємств, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави». [Електронний ресурс]. – Доступний з: <http://uazakon.com/document/fpart73/idx73662.htm> –
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства. / Бойчик І.М – К.: Атіка, 2004. – 480 с.
6. Грещак М.Г. Економіка підприємства: підруч. / М.Г.Грещак, В.М.Колот, А.П.Наливайко. ; за заг. ред. С.Ф.Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 528 с.

Тульчинская С.А.

к.э.н., доцент НТУУ «КПИ»

Иванова Д.О.

студентка ФММ НТУУ «КПИ»

ПРОБЛЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ

В статье проанализировано состояние функционирования государственного регулирования инновационного развития предприятий в Украине, обнаружены основные недостатки и причины влияния государства

на этот процесс. Определены пути существенного усиления государственного влияния на рост инновационного потенциала предприятий.

Ключевые слова: государственное регулирование инновационного развития, инновационное развитие предприятий, инновационная инфраструктура, инновационная деятельность предприятий.

Tul'chinskaya S.A.

candidate of economic sciences, assistant professor NTUU «KPI»

Ivanova D.O.

student FMM NTUU «KPI»

PROBLEMS OF GOVERNMENT CONTROL OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

The article analyzed the functioning of state regulation of innovative development companies in Ukraine, the main causes of defects and poor state influence on this process. The paths of substantially increased state influence on the growth of innovative potential of enterprises.

Keywords: government control of innovative development, innovative development of enterprises, innovative infrastructure, innovative activity of enterprises.
